PLAN VAN AANPAK

NP Nieuwe Stijl voor lage-middenregio Fryslân

Van expedities naar Ambitieplan

Gemeenteraden
13 januari 2022

INHOUDSOPGAVE

- Aanleiding
- De aanvraag
- Proces en planning
- Governance
- Begrotingskader
- Aanpak
- Vragenronde
- Sluiting

DE HUIDIGE 21 NATIONALE PARKEN

DOORONTWIKKELING

- Beleidswijziging Staatssecretaris Henk Bleker (2010): implementatie van afgesproken beleid opgeschort en budgetten tot wel 70%gekort.
- Motie Jacobi/Van Veldhoven (2014) en advies CRA → kwaliteitssprong in Nederland naar een beperkt aantal “Nationale Parken van wereldklasse”
- Nationale Parken Deal (2015):
  - Grote aaneengesloten gebieden (> 10.000 ha) met natuurkernen binnen groter landschappelijk/cultuurhistorisch en ruimtelijk ensemble
  - Interactie mens en natuur als hét onderscheidende kenmerk van NL natuur
  - NP als visitekaartje van de regio én van Nederland (iconen van internationale allure)
  - NP als product van regionale samenwerking; regionale gemeenschap identificeert zich met gebied, is er trots op en ziet de (sociaal-economische) waarde van instandhouding/verbetering.
- Realisatie van de nieuwe standaard (2018) → in het gedachtengoed van de NP Deal is een nieuwe standaard voor Nationale Parken ontwikkeld met daarin 12 criteria waar Nationale Parken in de toekomst aan moeten voldoen.

CRITERIA NP NIEUWE STIJL

1. Omvang
2. Ecologische samenhang met natuurlijke processen
3. Onderscheidende natuur, cultuur en landschappelijke waarden
4. Ruimtelijke inrichting en waarden in overeenstemming met gebiedsindentiteit
5. Samenhang en identiteit
6. Herkenbaarheid en beleefbaarheid
7. Verbondenheid met regionale gemeenschap
8. Educatie
9. Onderzoek
10. Governance
11. Ambitie document
12. Uitvoeringsagenda (inclusief resultaat beschrijvingen)

KANS: REGELING LNV

- Regeling tijdelijke ondersteuning nationale parken
- Openstelling 1 juni – 15 september 2020
- Proces van max 3 jaar
- Subsidie LNV: totaal 6 miljoen, max 4 ton per initiatief (= 50%)
- 50% cofinanciering uit provincie en regio
- Bedoeld voor zorgvuldige gebiedsprocessen met partners en inwoners

CENTRALE VRAAG

“Wat kan Nationaal Park Nieuwe Stijl als netwerk organisatie en als inspirerend vehikel om te dromen over de toekomst van deze regio realiseren, voor u en/of uw organisatie betekenen?”

Potentiële inhoudelijke onderwerpen:

- Ecologie
- Duurzaam toerisme
- Cultuurhistorie
- Educatie strategie
- Energietransitie
- Gebiedsuitbreiding
- Verstedelijking en infra
- Landbouw transitie
- Klimaat adaptatie
- Bossenstrategie

SAMENWERKING MET VEENWEIDE PROGRAMMA

- Samenwerking Provincie, Wetterskip en acht gemeentes
- In nauwe samenspraak met vertegenwoordigers landbouw, natuur/milieu en recreatie (*Bestjoerlik Oerlis Feangreide*)
- Doelen Veenweideprogramma 21-30:
  - Vermindering bodemdaling + negatieve effecten daarvan;
  - Reductie uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodems;
  - Duurzaam toekomstperspectief voor de landbouw;
  - Waterrobuust en klimaatbestendig watersysteem.
- Geraamde investeringsomvang: honderden miljoenen!

DE AANVRAAG

1. **Onderzoeken** hoe in een Nationaal Park Nieuwe Stijl natuurontwikkeling, versterking van het landschap en duurzaam ondernemen hand in hand gaan met noodzakelijk transities op het gebied van landbouw, klimaat en energie
2. **Gebiedsproces** om samen met inwoners, ondernemers e.a. betrokkenen vanuit gedeelde trots en identiteit na te denken over de toekomst van het gebied
3. Bouwen aan coalitie voor daadwerkelijke realisatie; NP Nieuwe Stijl als **beweging van onderop**

HET ZOEKGEBIED

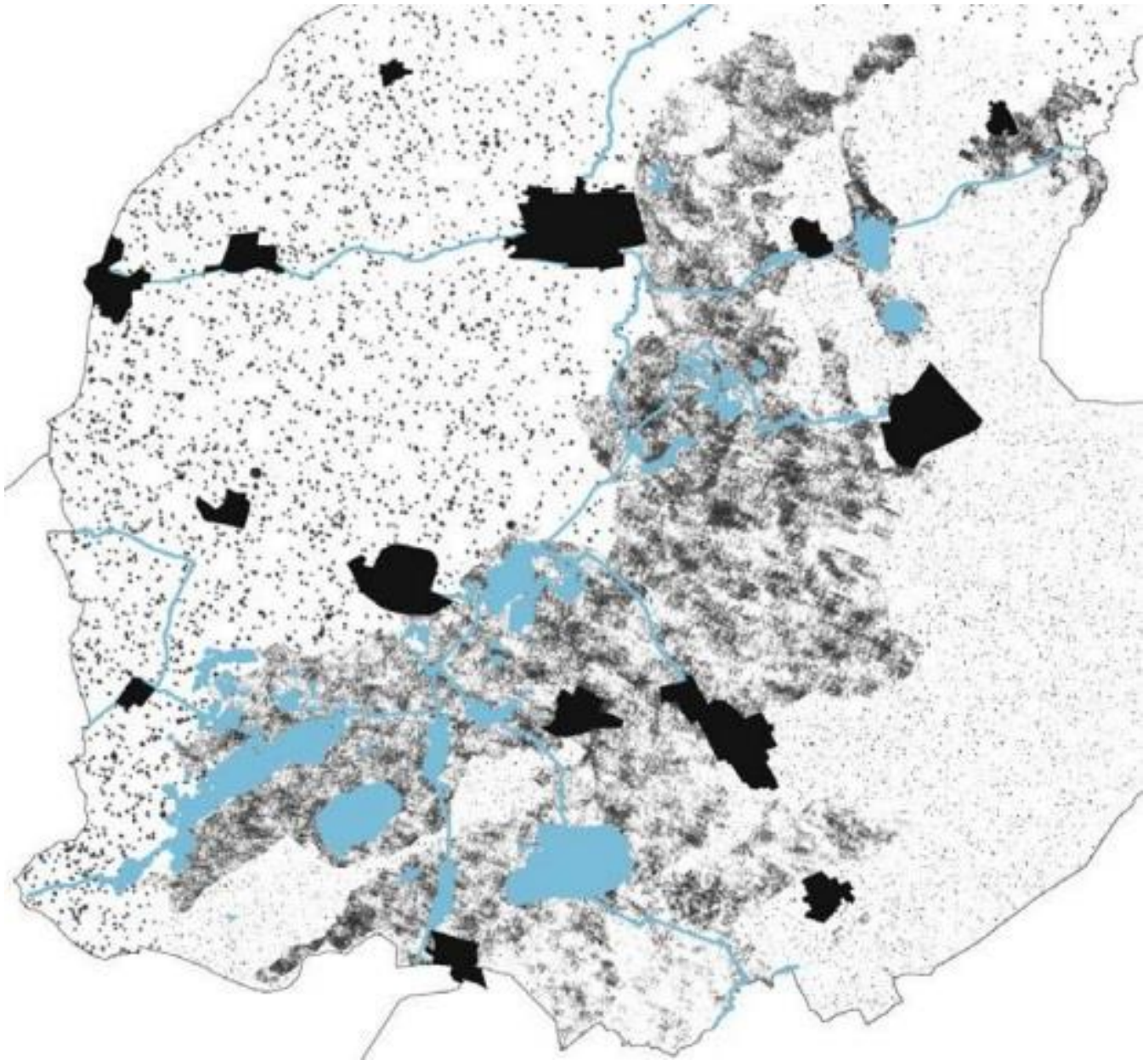

ONS PARTNERSHIP

- Provincie Fryslan (co-financier)
- It Fryske Gea
- NHL Stenden/ ETFI
- Merk Fryslân
- Fries Sociaal Planbureau
- Stichting NP De Alde Feanen (penvoerder)

KWARTIERMAKERS OPDRACHT

- **Gericht op uitwerken concept tot Plan van Aanpak**

- **Geen brede consultatie maar met name met kern stakeholders**
  - Opdracht BO, geen nieuwe ruis laten ontstaan tijdens parallelle veenweide proces
  - Waar mogelijk aansluiten bij bestaande processen

- **Uitvoering**
  - Kees van Es (WING)
  - Klaas Sietse Spoelstra (Nij sicht)

provinsje fryslân
provincie fryslân

Fryslân

Nationaal Park De Alde Feanen

FSP

It Fryske Gea

Stenden | etfi

PROCES NP NIEUWE STIJL

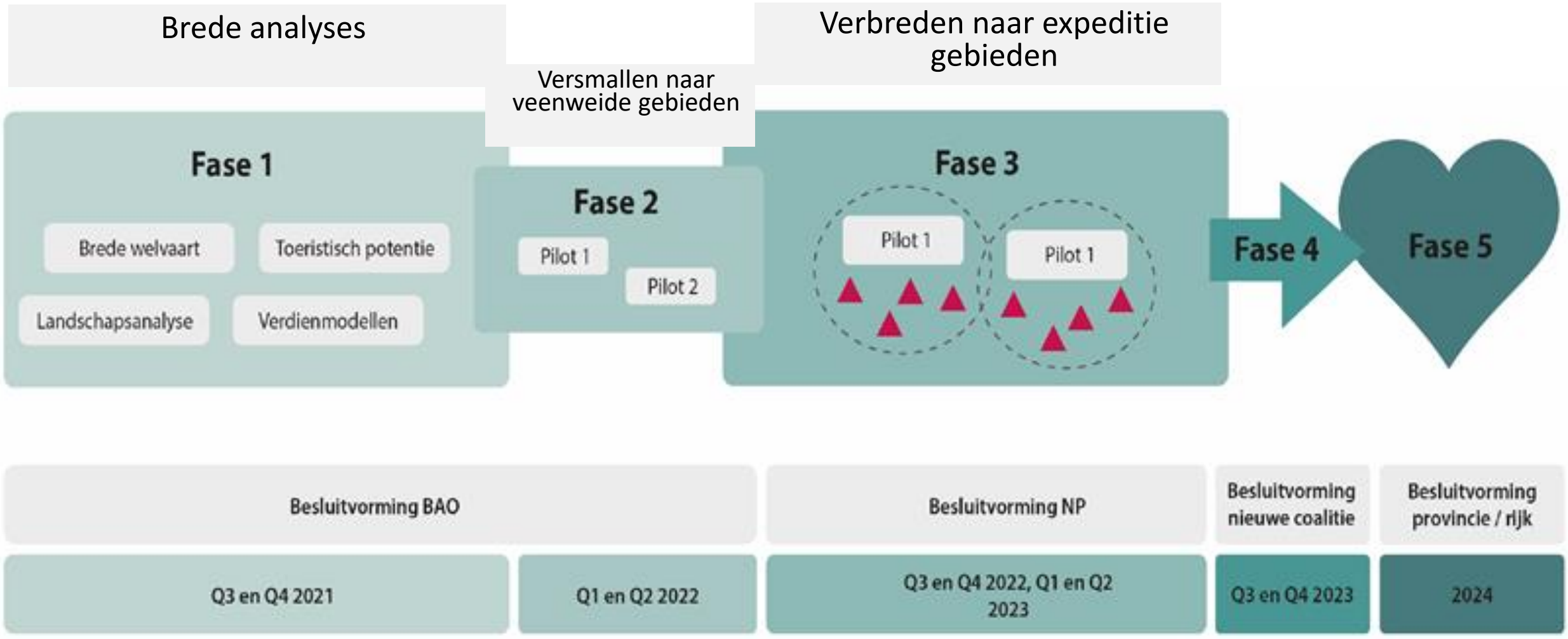

PROCES NP NIEUWE STIJL

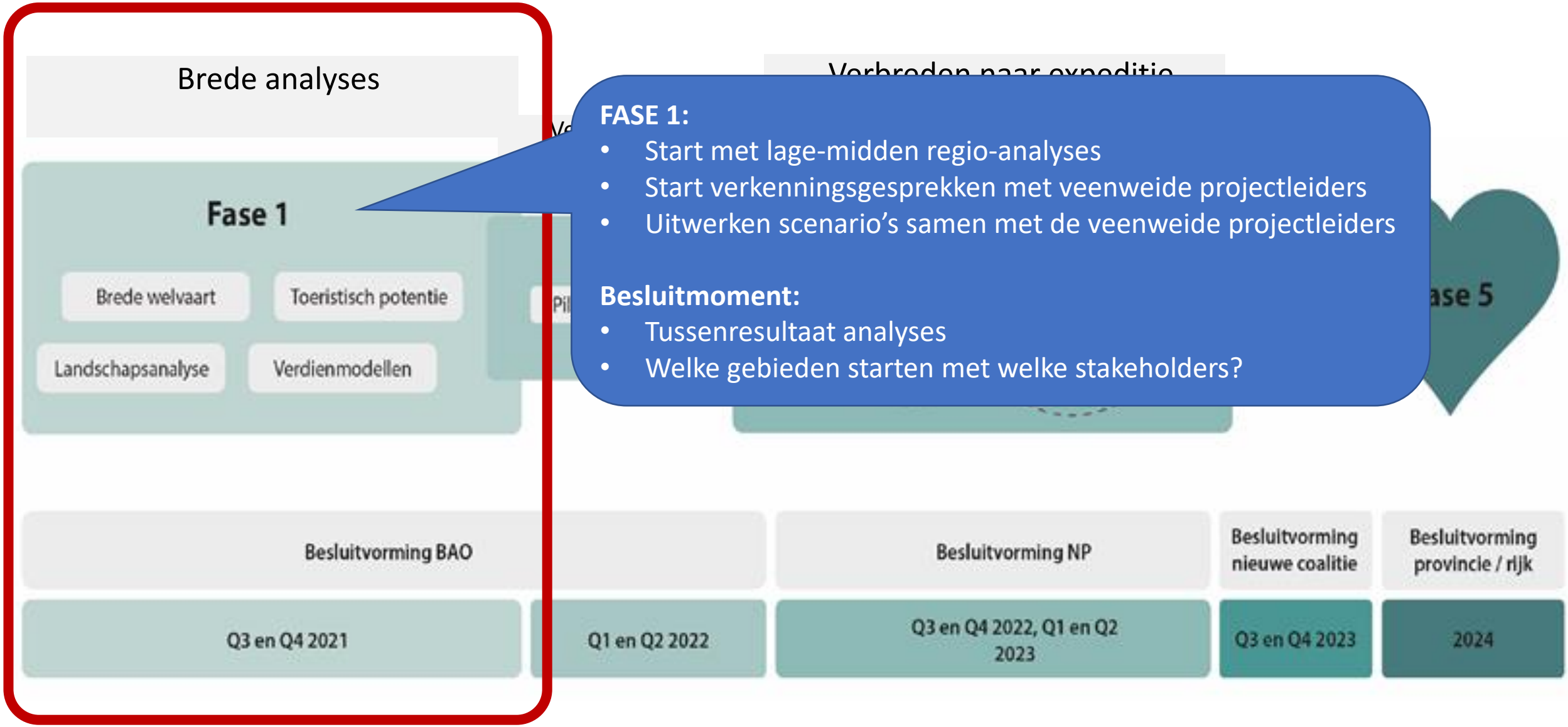

FASE 1:

- Start met lage-midden regio-analyses
- Start verkenningsgesprekken met veenweide projectleiders
- Uitwerken scenario's samen met de veenweide projectleiders

Besluitmoment:

- Tussenresultaat analyses
- Welke gebieden starten met welke stakeholders?

PROCES NP NIEUWE STIJL

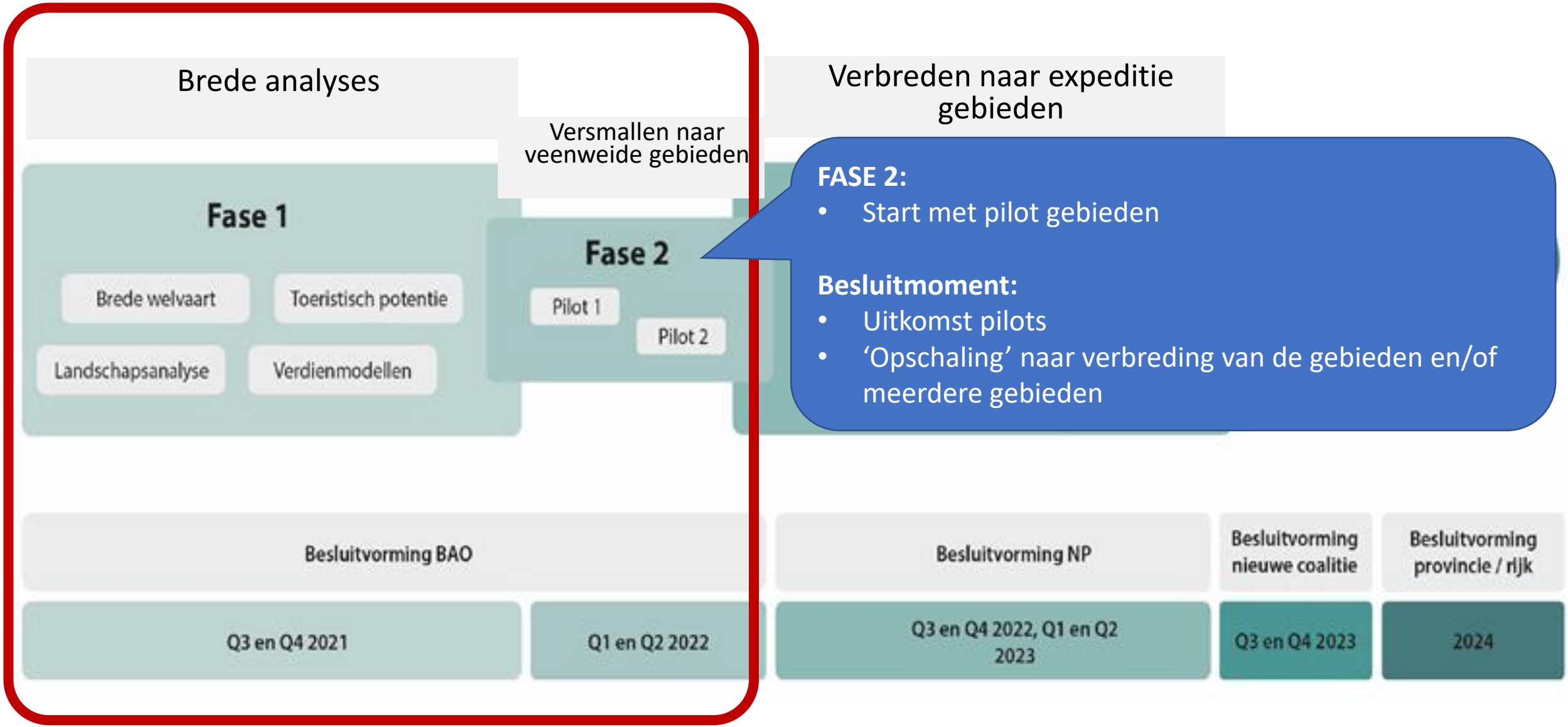

PROCES NP NIEUWE STIJL

FASE 3:
- Doorgroei naar verbreding en meerdere gebieden

Besluitmoment:
- Uitkomst expedities consolideren
- Inpassen in NP Nieuwe Stijl aanpak
- Inpassen in Veenweide programma aanpak

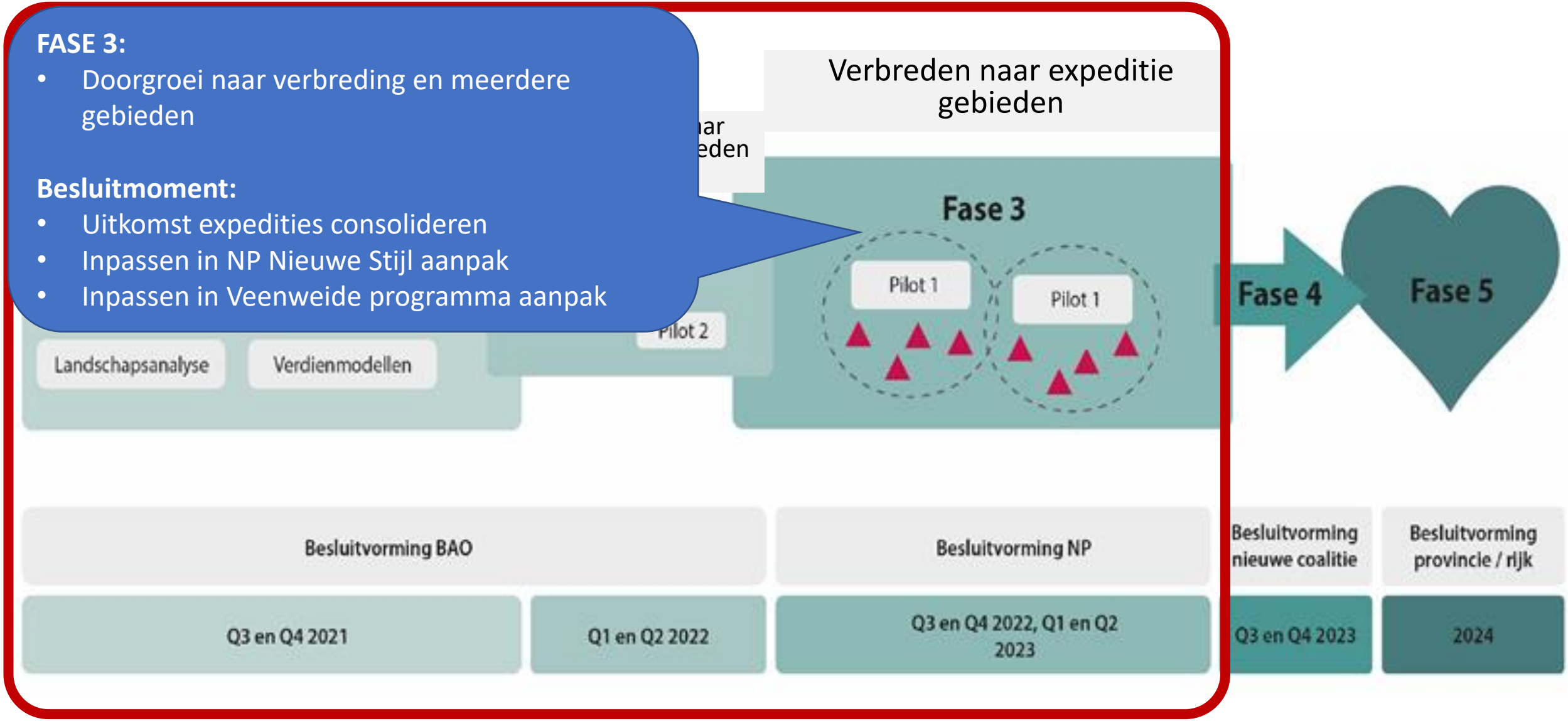

PROCES NP NIEUWE STIJL

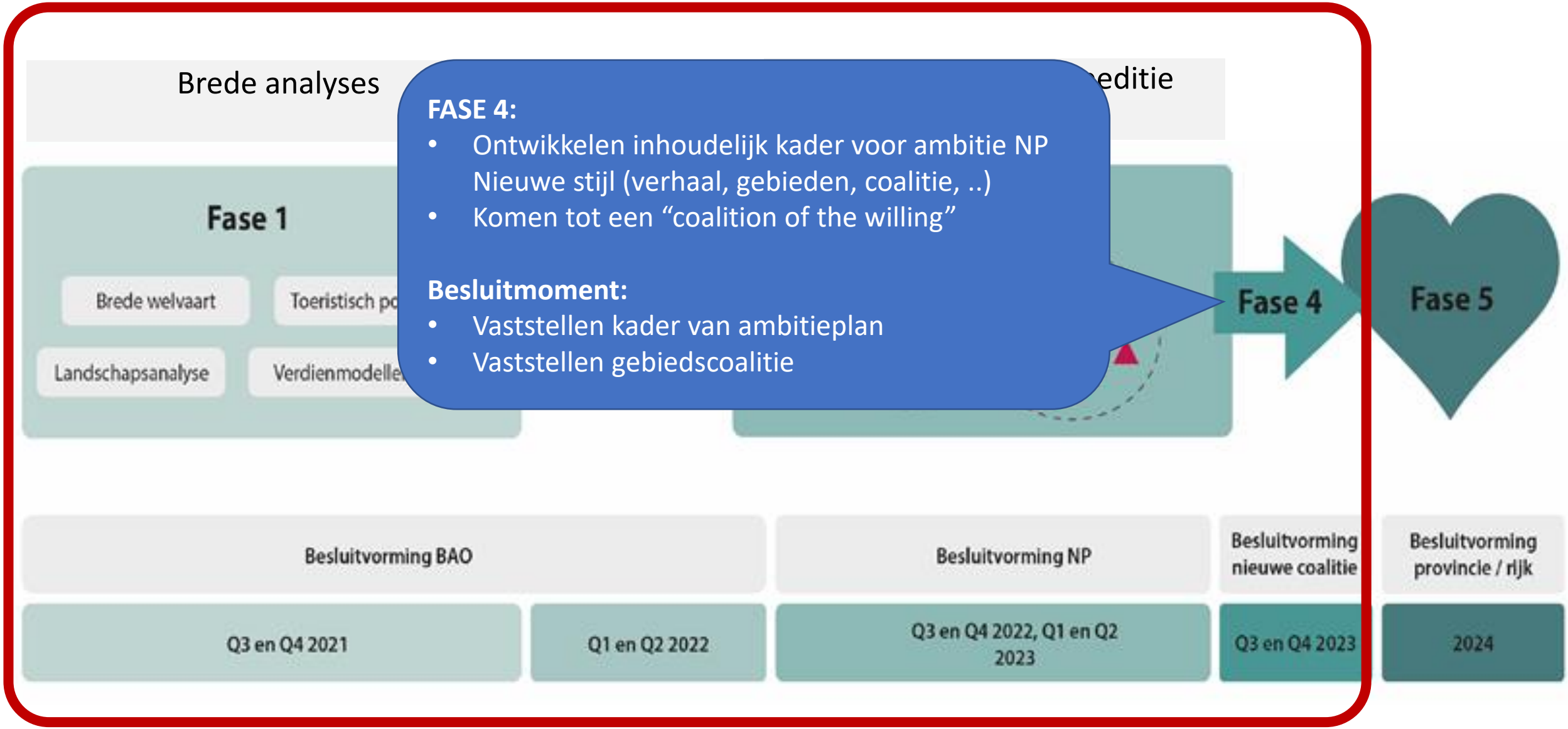

FASE 4:

- Ontwikkelen inhoudelijk kader voor ambitie NP Nieuwe stijl (verhaal, gebieden, coalitie, ..)
- Komen tot een “coalition of the willing”

Besluitmoment:

- Vaststellen kader van ambitieplan
- Vaststellen gebiedscoalitie

PROCES NP NIEUWE STIJL

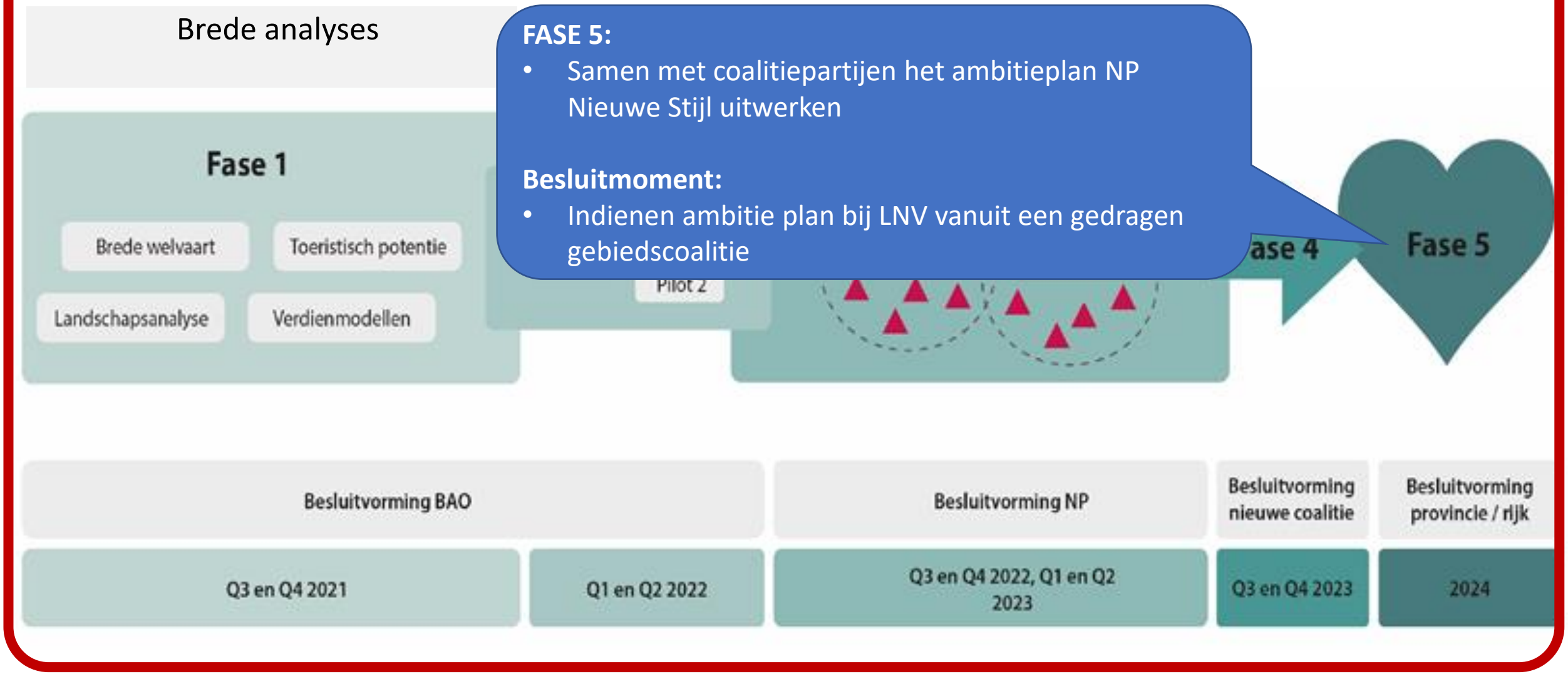

GOVERNANCE

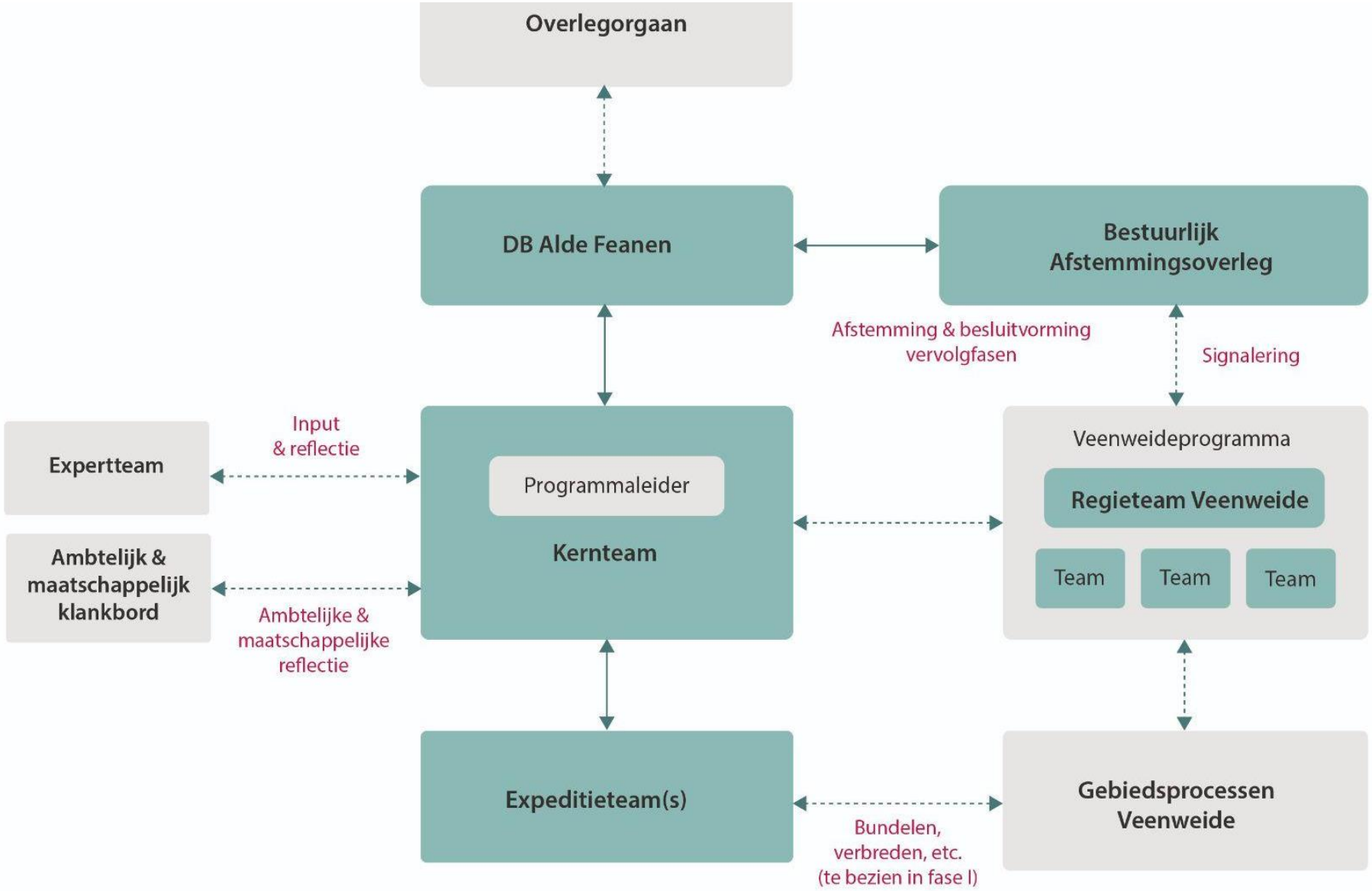
Overlegorgaan
DB Alde Feanen
Bestuurlijk Afstemmingsoverleg
Afstemming & besluitvorming vervolgfasen
Signalering
Expertteam
Input & reflectie
Programmaleider
Kernteam
Veenweideprogramma
Regieteam Veenweide
Team
Team
Team
Ambtelijk & maatschappelijk klankbord
Ambtelijke & maatschappelijke reflectie
Expeditieteam(s)
Gebiedsprocessen Veenweide
Bundelen, verbreden, etc. (te bezien in fase I)

GOVERNANCE

- Ontwikkelen van producten samen met expertteam en klankbordgroep
- Voortdurende afstemming met regieteam veenweide en projectleiders
- Na elke fase besluit door het BAO.
- BOF en OO worden regulier geïnformeerd
- Gemeenten worden geïnformeerd via DB NP De Alde Feanen en eigen overleg (BOG)

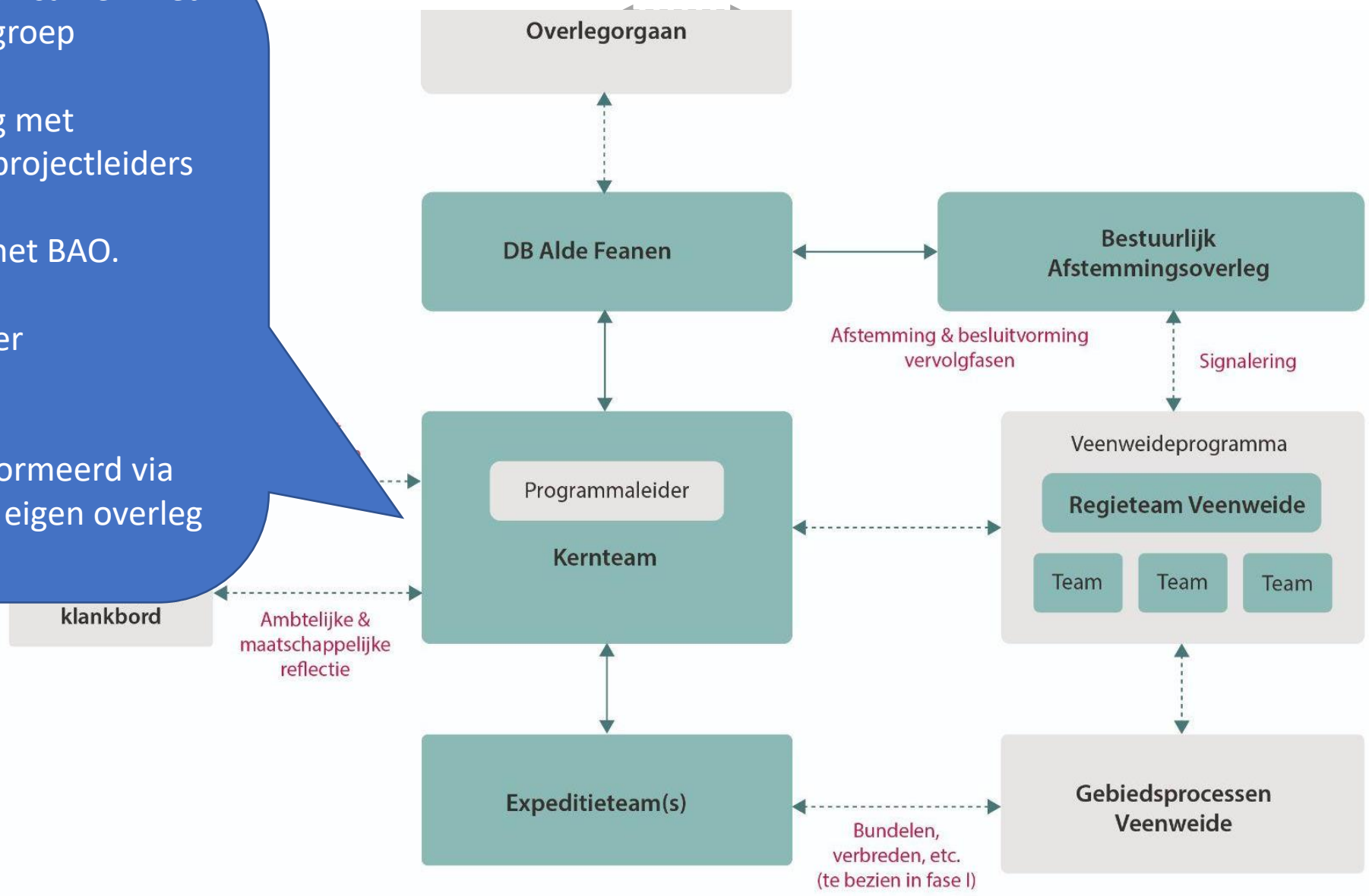

BEGROTINGS KADER

- **LNV aanvraag: €869.200 waarvan €304.200 in-kind en €565.000 baar geld**

Financiering	Oorspronkelijk	Huidig
LNV	400.000	290.853
In-kind	304.200	304.200
Provincie	150.000	150.000
NP Alde Feanen	15.000	15.000
Nieuwe opgave	0	109.147

- **Tekort aanpak: werving van externe middelen**
  - Onderdeel zijn van de opdracht van de programmaleider.
  - Vooralsnog: niet bezuinigen op procesgeld: daarvoor €230.000 beschikbaar.
  - Voor de realisatie van aantal onderdelen kan aanvullend gekeken worden naar:
    - Bepaalde onderdelen kunnen extern worden gefinancierd (kans)
    - Efficiency door samenwerking met veenweide programma
    - De kaasschaafmethode: alle producten zullen met een bepaald percentage worden gekort
- **Uitgangspunt begroting:**
  - Geen verplichtingen aangaan als hier nog geen duidelijkheid over is.
  - Eis vanuit LNV: alle producten moeten worden gerealiseerd

WAT WILLEN WE BEREIKEN

- **Startpunt uit de oorspronkelijke aanvraag:**

  “Lage-middenregio van Fryslân als koploper van het duurzame platteland van de toekomst”

- **Onderzoeksvragen:**
  - Welke betekenis geven bewoners, ondernemers en andere omwonenden aan de ambitie:
  - Wat is onze identiteit, wat bindt ons en wat onderscheid ons van andere gebieden?
  - Hoe ziet dat integrale toekomstbeeld in 2050 er voor de lage-middenregio uit?
- **Waar gaat het duidelijk niet om:**
  - Het gaat niet om een nieuw natuurpark, nieuwe Natura 2000-gebieden en/of een gebied met een hek eromheen.
  - Het gaat niet alleen om natuur en biodiversiteit: in NP nieuwe stijl is juist ruimte voor cultuurhistorie, landbouw, steden, dorpen, ondernemers en recreatie.

provinsje fryslân
provincie fryslân

Fryslân

Nationaal Park De Alde Feanen

FSP

It Fryske Gea

Stenden | etfi

KIJKVENSTER: BREDE WELVAART

(DE LAGE MIDDEN REGIO FRYSLAN VOOR TOEKOMSTIGE GENERATIES)

WAT IS BREDE WELVAART ?

De kwaliteit van leven van:

- het hier en nu
- het effect voor volgende generaties
- het effect voor elders in de wereld

Vanuit een balans tussen:

- Economische waarden welvaart
- Sociaal-culturele waarden welzijn
- Ecologische waarden duurzaamheid

WAT IS BREDE WELVAART ?

De kwaliteit van leven van:

- het hier en nu
- het effect voor volgende generaties
- het effect voor elders in de wereld

Vanuit een balans tussen:

- Economische waarden SDG-8, 9, 10, 11
- Sociaal-culturele waarden SDG-1, 2, 3, 4, 5, 7, 12, 16
- Ecologische waarden SDG-6, 13, 14, 15

SDG's zijn aangenomen door 193 landen in Verenigde Naties verband

BREDE WELVAART ALS STRATEGISCH KADER

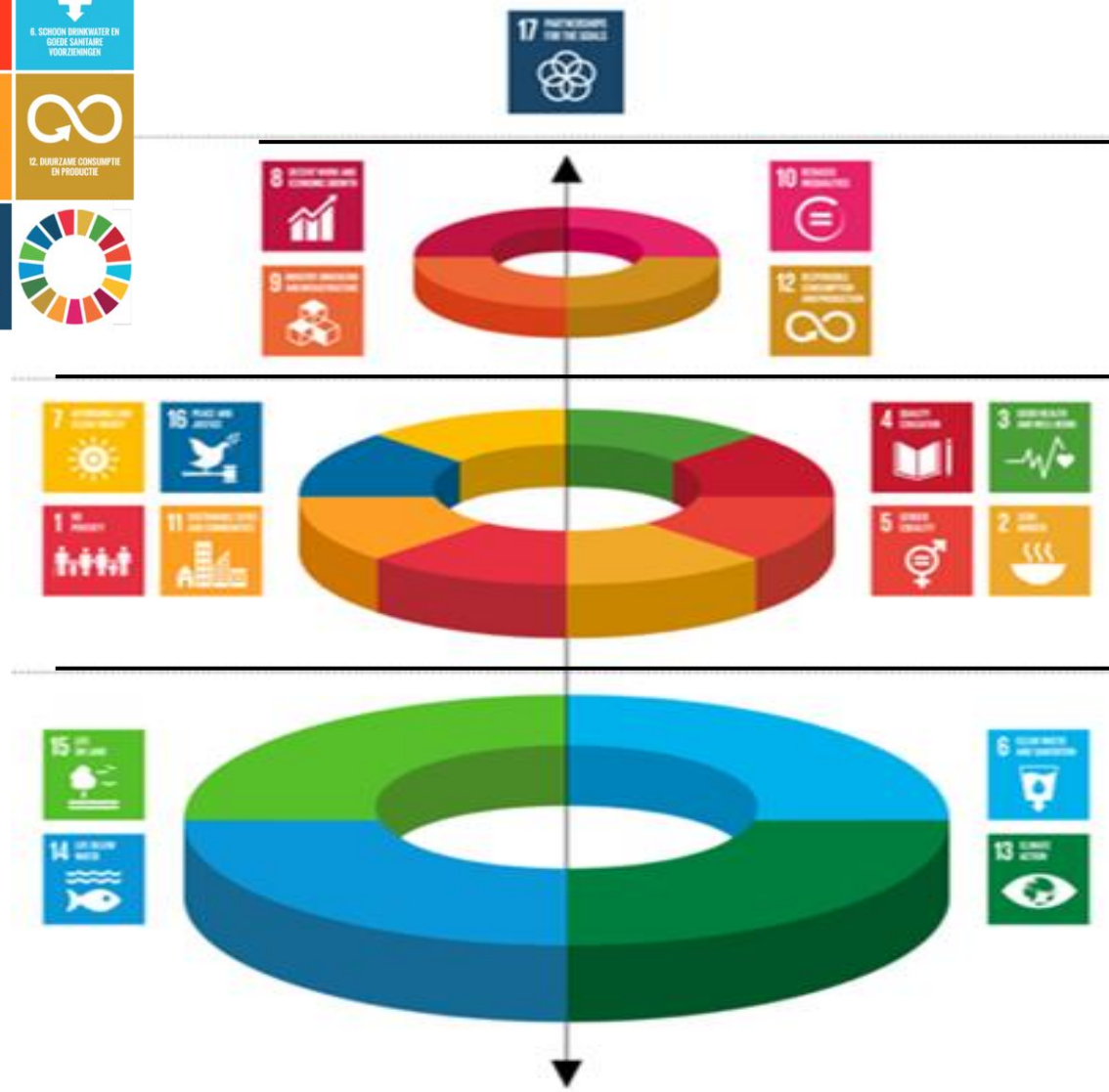

Economische waarden

- SDG-8, 9, 10, 11
- Werkgelegenheid, innovatie, ...

Sociaal-culturele waarden

- SDG-1, 2, 3, 4, 5, 7, 12, 16
- Zorg, onderwijs, armoede, diversiteit, democratie, ...

Ecologische waarden

- SDG-6, 13, 14, 15
- Klimaat, schoon water, biodiversiteit, ..

WAAROM DIT VERTREKPUNT

Brede internationale samenwerkingstaal

- Bedrijven (b.v. VNO NCW visie)
- Overheden (b.v. Lok op 1)
- Onderwijs & kennisinstellingen (b.v. Friesland College, RUG)
- Keuze in EU / landelijk / noordelijk / regionaal beleid (b.v. regio-deals, RIS-3, ..)

Internationaal onafhankelijk kader

- VN breed afgesproken (2015)
- Politieke afweging zit in prioritering van doelen niet in thematisering

Schaalbaar

- Van internationaal tot lokaal inzetbaar om doelen te formuleren

Monitoring

- Vergelijking mogelijk met anderen (via o.a. CBS / FSP)
- Kan aanleiding geven tot actie/beleid

EXPEDITIES

Naar brede welvaart per gebied

1.1 Lege Midden Sud East

Drachten, Hege Warren, De Deelen, Koningsdiep, ..

1.2 Lege Midden West 2

Sneek, Terherne, Akkrum, Lege Gean, Goingarijp, Joure

2.1 Lege Midden West 1

Bolsward, Workum, Koudum, Balk, ..

2.2 Lege Midden Noord

Leeuwarden, Leechlan,

2.3 Lege Midden Noard East

Noardlike Fryske Walden

2.4 Tjukemar / Tjonger

Heerenveen, Lemmer, Wolvega

OPBRENGST LF2018

CREATIEVE GEBIEDSONTWIKKELING

- Intrinsieke Waarde en Authenticiteit
- Betrokkenheid en Democratie
- Maatschappelijke Verandering en Transities
- Participatie en Educatie
- Recreatie en Toerisme
- Identiteit en Diversiteit
- Economie en Innovatie
- Perspectief en Gentrificatie

PLAN VAN AANPAK

WENDELL BERRY

- Leer zoveel mogelijk over de plek waar je bent;
- Breng daar elke dag kleine veranderingen in aan;
- Houd dit lang vol
- Voeg steeds twee verschillende dingen samen.

ELINOR OSTROM

- Definieer grenzen van gemeenschappelijke middelen zijn en gebruikers;
- Aanpassing aan lokale omstandigheden;
- Gemeenschappelijke besluitvorming door de bezitters;
- Toezicht door of in opdracht van de bezitters;
- Graduele strafmaatregelen bij overtreding;
- Goedkope en laagdrempelige arbitrage bij geschillen;
- Zelfbeheer van de gemeenschap en erkenning door hogere autoriteiten;
- Voor grootschalige gebieden een gelaagd systeem met lokale groepen.

David van Reybrouck

- Alternatieve democratische samenwerkingsmodellen

SCHERPSTELLEN & INPUT

LANDSCHAPSSTRATEGIE

- Zoekgebied;
- Woorden, Kleuren, Letters;
- Landschap;
- Mensen, Ontmoeting, Centrum.

TOERISTISCHE POTENTIE

- Paramaters en Succesfactoren;
- Producten en Ondernemerskracht;
- Wensbeelden, Plekken en Grenzen.

VERDIENMODELLEN

- Kansrijkheid
- Branding

BREDE WELVAARTSCAN

- Kansrijkheid
- Branding

STREVEN

HET NATIONAAL PARK NIEUWE STIJL IS EEN GEBIED

- met een eigen identiteit en een gezamenlijk narratief;
- waar landschap en economie elkaar versterken;
- waar samenwerking leidt tot integrale, regiospecifieke en innovatieve oplossingen;
- met nieuwe verdienmodellen voor en gekoppeld aan o.a. de agrarische sector;
- met bewoners die trots zijn op zowel hun cultuurhistorie als hun veranderende landschap;
- met een optimale balans tussen natuurbescherming, recreatie medegebruik gericht op kwaliteitstoerisme en leefbaarheid.